

Støtt og sikkert pløyer «Sandefjord»
ramsalte Atlanterhavsølger.

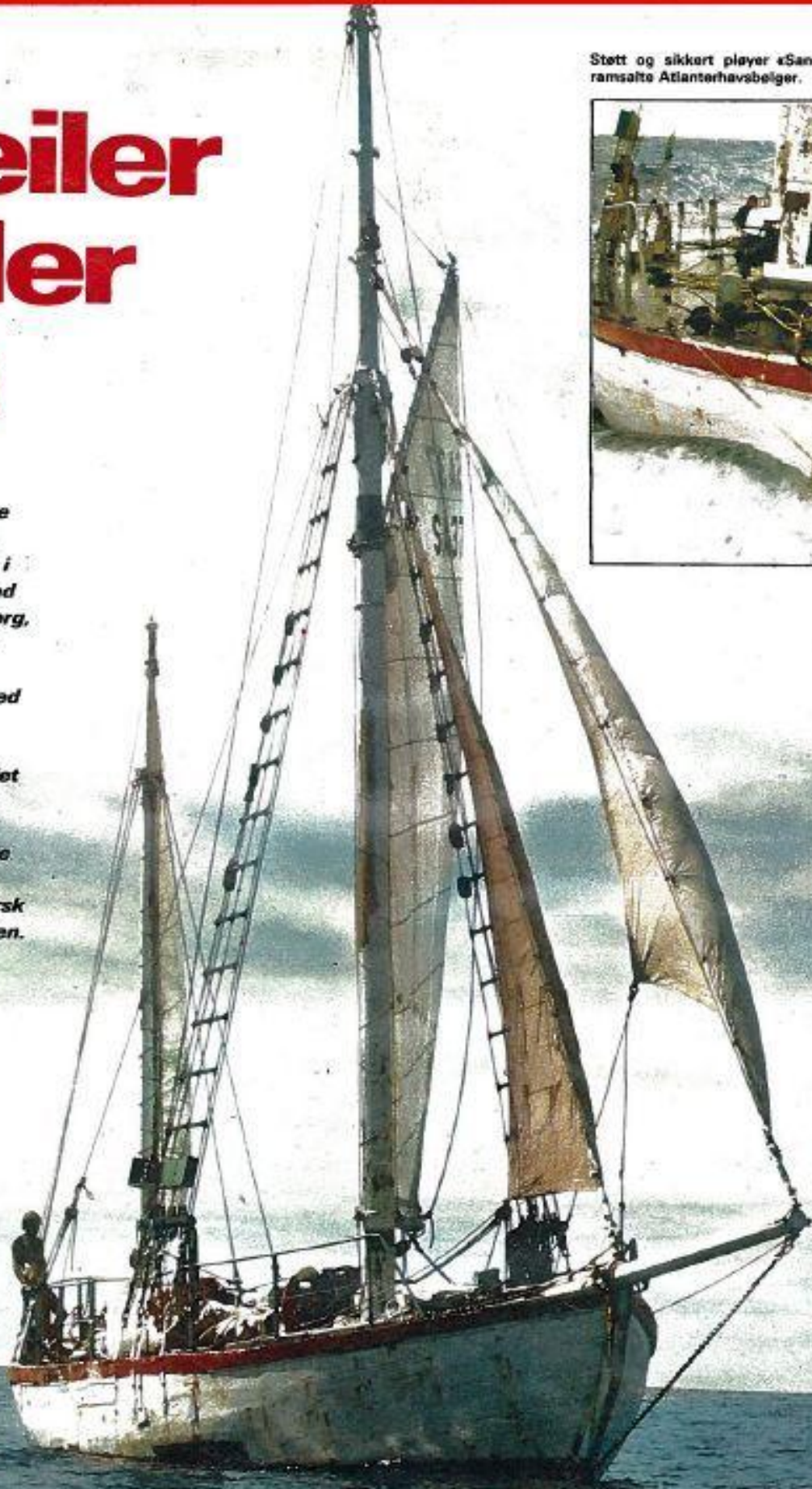
En seiler vender hjem

Etter 40 år i utlendighet kunne redningsskøyta «Sandefjord» føres hjem til sin søskenflokk i gamlelandet av en stolt og glad skøyteveteran – Erling Brunborg, som vant seg utallige lesende venner med skildringen av eventyrferden jorden rundt med «Rundø».

Her er den uforbederlige «tramp» igjen på plass med det gyngende dekket av en Colin Archer-skøyte under føttene, og beretter på sitt sjarmerende og slentrende vis om hvordan han berger et stolt stykke norsk sjøfartshistorie fra undergangen. Vi følger «Sandefjord» fra Mystic Seaport hjem til stormende familievølkost i Sandspollen.

Tekst og foto:

Erling Brunborg

«Sandefjord» ble bygd i 1913 i Risør. For Redningsselskapet bar hun nummeret 28 i rekken av bause båter som gjorde Colin Archers navn kjent. Det er ikke mange igjen av disse gamle redningsskøytene. Etter hvert som de måtte vike plassen for nyere og større båter, ble de fleste kjøpt av utlendinger og seilt til fremmede havner. Særlig hyggelig er det å få «Sandefjord» hjem igjen. Hun ble berømt på toktet med jordomseileren Erling Tambs.

Det er for godt til å være sant. Kanalen ligger akter. I mykt nattemørke har vi listet oss forbi Dungeness og Dover og krysset løype med dusinvis av ferjer før «Sandefjord» i soloppgangen klukket opp mellom sandbankene mot Nordsjøen.

Fyret på South Foreland bleknet og forsvant i anemisk morgendis. Englands klipper blekner med. I denne nye dag plukker vi opp stakeden hjem mot Norge. Skip sør, skip nord — raden av dem i målbevisst kurs. På denne motorveien til Europa kommer en farenfant hinkende hjem langs grøftkantene.

En Olsen Ugelstad-sværing stryker forbi sørover. Bulkcarrier, foreslår morgenvakten og vinker meget patriotisk og forgyves. Der på broen har vakten intet blick for et grått, lite nøtteskall som vi. Hvem kan vel fatte at denne lappede plimsoller av en skøyte med sør-afrikansk nummer i seilet er et stykke Norge hjem fra havet etter 40 år.

Det damper opp luken. Kaffevannet er klart. Jeg hiver ut dorgesnøret der vi plukker opp fart mot Noord Hinder fyrskip et sted der forut hvor flaskehalshen vider seg ut.

Min unge, amerikanske venn Steve og jeg fråtser en uke i makrell, stekt,

kokt eller røkt i sotrøret over vedovnen. En sky av havhest, krykkjer, tyvjo og andre røvere henger etter oss i eskorte hjem mot Sørlandet.

Nå frisker siste natten på med regnisk i bygene der vi skjener slalåm mellom drivgarnfiskernes flakkende lykter over Jyske Rev.

Dette er til å danse av, at vi har fått den lekke, gamle skøyta hjem igjen. Om noen timer skal landet dukke opp forut gjennom grøveggen. Solen leker spøkelse i disen — akkurat lenge nok til at jeg får et par skudd med sekstanten på en utvasket horisont — nok til at jeg vet hvor Oksøy er og at det blir en øl på Ernst før sol går ned.

Fra nå av er det bare Blindleia og de stille stier bak holmer og skjær hjem til Oslo.

«Sandefjord» har «gjort» Atlanteren for syvende gang. Dette eventyret begynte i april. Og det begynte i luften — der jeg glante storøyd henover de utallige seter i den veldige hallen som var vommen i Jumbo-jet «Huge Viking».

Vi ristet Kastrup av hjul og sinn. En sving ut over Kattegat — så var vi på kurs. Jeg så gjenkjennende ned på Limfjorden, som langsomt taptes akter.

Skylaget sluker alt der nede. Den store fuglen seiler badet i solskinn. Bare englene flyr høyere enn oss. Jeg brer meg henrykt over hele raden av seter; og spaserer en formiddagstur gjennom det store skipet. De smilende, søte flyvertinnene i grønne uniformer triller forfriskninger fram. Snart sitter vi pirkende i våre lunsjbrett vel ti kilometer over Nordsjøen, med det fjerne, forjettende Amcrika som mål engang i kveldingen.

Det blir en lang dag — for vi flyr halvt om kapp med solen. Skal jeg klype meg selv i baken og forstå at alt dette er sant? Det er bare gått fire dager siden jeg fikk første tipset om at den gamle redningsskøyten «Sandefjord» ligger og råtner i en eller annen krok i Connecticut.

Nyheten gikk som ild i tørt gress mellom seil-gutter og -jenter. Dette var noe for Colin Archer-klubben — dette var noe for skipper skuteløs. Den skipperen var jeg.

Telexer gjennom et vennligsinnet skipsrederi tikkete sine beskjeder. Igjen

skulle en redningsskøyte reddes. Her måtte handles — raskt.

Jeg grep den røde telefon og ba om Amerika. Et øyeblikk — hold on!

En behagelig, engelsk stemme forsikrer at han er Patrick Cullen. At han ti år tidligere hadde funnet henne med sølevann en fot over dørken i Durban, at han gjennom to år hadde seilt jorden rundt med henne, at han uten blygsel elsker henne mer enn noensinne — og at han heller vil se henne senkes i havets dyp enn å gi henne over i urette hender.

Han vil at gamle «Sandefjord» nå skal hjem til Norge.

Vi liker hverandres stemmer.

Et slags forbund sluttet over havet — i elleve minutter for kroner 254. Aldri har jeg brukt andres penger bedre.

Jeg legger røret på og vet at denne Patrick har akseptert meg som overtager av sin gamle elskerinne.

Ja, «Sandefjord» skal hjem til Norge — til godt selskap med sine gamle søstre — «Stavanger», «Christiania», «Liv», «Cara», «Rundø» og de andre, kjære jentene våre.

Bevisst foret jeg Patrick med sann romantikk gjennom disse elleve minuttene — hvordan Carl Emil Petersen og jeg hadde møtt henne da vi kom til Cape Town med «Rundø» — dengang en lubben pike var skipper om bord. Visst ble jeg glad i piken og «Sandefjord». Det var natt på dekket, sommer og stjerner over — og avskjed dagen etter. «Rundø» måtte videre. Vi var på hjemvei og hadde vår og sevje i årene.

«Sandefjord» skulle selges også dengang. Piken ville jeg skulle kjøpe. Jeg hadde skylapper og tenkte bare på Norge i Sørlands-sommer. Piken og «Sandefjord» taptas akter under Taffelberget.

Forut St. Helena — og pikene i Norge — med tynne tøyler mellom seg og den lyse luft.

Vi seilte «Rundø» langs sommerkysten — med pikene vi lenge hadde lengtet mot.

Et nesten formelt julekort meddelte: «Sandefjord» var solgt. Happy X-mas. Undertegnet piken Pat.

Tre-fire år senere var jeg en tur innom Nevlunghavn og intervjuet

Forts. side 53

Første juli satte «Sandefjord» seil fra Connecticut-kysten. (Foto Brunborg)

den gamle ørn – Erling Tambs – som 36 år tilbake seilte ”Sandefjord” ned til Cape Town – hvor han solgte henne.

”Sandefjord” gjorde kolbøtte på den turen – mistet en mann og mesanmasten, karret seg i havn og ble shipshape igjen.

Erling Tambs – han er seilt av sted for godt nå – hadde blå øyne med den uutgrunnelige fjernhet som gir deg tanker om den evige horisont som skritt for skritt, mil for mil – lokker deg etter seg. I sine siste år var han også kunstmaler, og aldri mistet han horisonten.

Det kommer tilbake til meg nå – her jeg sitter og hutrer litt i den råkalde salongen i ”Sandefjord” og strir med en skrivemaskin som aldri har hørt om norske bokstaver.

Herregud, hvor kaldt det har vært. Jeg har ingen ovn. Første natten frøs vannet i byssa. Neste silte regnet ned til meg gjennom utallige steder i dekket. Jeg klamrer et ullteppe rundt meg og hungrer etter vår og varme kvinner.

Erling Tambs er vel den eneste nordmann som er særlig kjent som seiler her ute i kanten av havene.

Det var Garibaldi den het – losskøyta som ble ”Teddy”. Boken om seilasen ble oversatt til havspråk og kjent av alle seilere. Jeg tenker på andre havets eventyrere – undres plutselig hvor det er blitt av Per Tangvald – som omseilte denne appelsinen vår med 32-foteren ”Dorothea” og den deilige piken Simonne. Han skrev boken ”Seagipsy” – som aldri kom ut på norsk. Sist jeg hørte fra deg, Per, var da du støtte mot en drivende tømmerstokk i Det karibiske hav, mistet båten, reddet deg selv i en syv fots finerylle og begynte å bygge ny båt – der pepperen gror – i Cayenne, i Fransk Guyana.

Jeg kommer alltid på avveier. Derfor sitter jeg vel også her i Mystic Seaport, Connecticut.

Jeg har latt meg henføre av navnet Erling Tambs og annen sjøromantikk. Skulle jeg fortsette, ville jeg antagelig fortelle historien om Lilleruth og Jul – som med redningsskøyten ”Stavanger”, uten syn av land – navigerte seg inn til New York ved hjelpen av strømmen av brukte preventiver fra Hudson River.

La meg nå stige opp tilbake til jumbojet ”Huge Viking” og vær seilas ti tusen meter over Atlanteren – der jeg sitter og hater litt mitt perfekte SAS catering brett – og elsker den deilige, grønne kvinnesak som kommer med det. Mine tanker er delvis alt syv timer forut, i en ukjent havn i Connecticut.

Jeg vet også at sånn omtrent nå ligger moderlandet Island under skylaget. Hit seilte Ingolfr med høgsetestolpene sine – herfra seilte min mor som 18 års pike med Bergenskes ”Lyra”. Her under meg et sted – mellom de grønne liene i Reydarfjördur – lekte mine onkler et par mannsaldre tilbake.

Skylaget ligger tett. Ikke engang Vatnajökull får vinket oss en hilsen. Dessuten glir nå plasthinner ned over vindusgluggene – som de gule øyehinner forteller at en trett, gammel ugle vil sove. Vi skal ikke sove – vi skal se film. Dette er virkelig en introduksjon til Amerika. Jeg vet vi nærmer oss Grønland. Det er en film om bankran; skudd i siden på en vakker pike, som dør med godt rødt blod i munnvikene. Tøffe gutter overtar, vi får mer blod og til slutt den helt fineste jenta uten blod i det hele tatt.

Vi lar plasthinnene gli opp igjen og får lettet en scotch on the rocks.

Grønland er der – meget snart. Jeg ser pakkisen samles – først med vide renner av blå sjø imellom – så tetner den til en jevn, hvit flate. Jeg sitter klistret med nesen til plastruten og undrer om jeg ville ha øynet en sel der nede hvis den hadde hatt et deplament på et tusen tonn og vært større enn denne vikingen jeg sitter i.

Dette er eventyret selv. Her slet Nansen og Sverdrup seg i land. Fjernt over sky- og tåkelag ser jeg nå randen av nunataker og svangre breer – før skylaget igjen sluker det hele.

Over Davis-stredet letter igjen sky-sløret. Isen ligger tett her. Vi kutter inn over snøpisket labradorkyst nord for Saglek. Har jeg fløyet her før? Ja, men det var i en liten Otter og sommerstid. Og det var lavt over kyst og fjorder. Helge Ingstad satt der og stirret ned, med øynene letende etter et mønster av tufter hvor de gamle grønlendinger kunne ha tømret seg sin tapte fremtid. Men det var først på Newfoundland at Helge til slutt fant sine tufter. Gamle Helluland glir akter så forbydende som lif hin Hepne aldri kan ha sett det.

Jeg vet jeg skal sove om bord i natt. ”Sandefjord” har en elsker på vei. Aldri kan jeg ha levet mer intenst enn i dette døgn. Jeg speider gjennom gluggen etter spor av mennesker i dette ytterste øde. Endelig etter en ny time ser jeg en tynn strek i nord-sør retning. Jeg vet det er en vei – kanskje er det den julenissen bruker. Den brer seg til et større, geometrisk mønster i terrenget, en

første by i Canada. Der bor menneskene – ti kilometer under meg. Flyet er så guddommelig høyt oppe at vi langt fra kan skille ut biler på highwayen. Jeg ser en jernbane, men selv et tog blir for smått for øynene.

Jeg tenker på dette havet akter – Atlanteren – som vi har overseilt uten at solen ennå har gått ned. Hjemover med ”Sandefjord” vil jeg med gunstige vinder regne minst en måned. Men før det vil jeg vente på vår og varme.

Vi er guder her oppe i ”Huge Viking” og min grønne engel kommer med regningen.

-Montreal under to the left, annonserer kaptein Nilsen. I dette sirlige mønster av gater og kvartaler finner jeg intet som minner om de fjerne dager da Carl Emil og jeg gikk i land som boms fra gamle ”Orania” og startet på vår lange hike vest mot Rocky Mountains – og hva vi aldri tapte i tankene – Vestkysten og Stillehavet. Jeg nekter å tro at dette er byen hvor vi 25 år tilbake spanderte 14 cent hver på trikken – for å komme oss ut på veien og finne en snill bilist. Disse 28 centene var vel forresten den største transportutgiften vi hadde på den turen. Det skal nok bli andre boller å få rustet råtne ”Sandefjord” klar for seilas.

Så er Amerika her. Boston er under. Kjente forresten engang en fin jente fra... men så er alt Boston bak oss. Rastløshet rasler mellom setene i ”Huge Viking”. Mennesker samler sine ting. Vikingen senker seg ned for Kennedy Airport. Vi kan se bildene nå, glitrende strømmer av dem. Jeg grøsser ved tanken på noen form for stopp i denne metropolen. Jeg slipper.

En beskjed venter meg der jeg smiles farvel av min pike – jeg er ”booked” på et ”Pilgrim”-fly opp til New England-kysten sånn vel etter mørkningen.

Jeg samler mine ”goodies” i de to hender min mor ga meg og finner min vei. Jeg vil ikke se noe av New York – og min eneste tanke er at jeg skal få sove om bord i natt.

Jeg er trett etter fire dagers intens spenning og full av kjærlighet for dette eventyret.

Nok en grønn pike finner jeg – hun er engelen som har med ”Pilgrim Airways” å gjøre. I trygghet setter jeg bort mitt lille *habengut* av nautiske ting og har tid til en vodka-tonic før det lille, uhøytidelige flyet med fjorten mennesker og en nordmann tar av i mørket – mot målet ”Sandefjord” der et sted oppe på New England-kysten. I natt skal jeg sove hos henne.

Og det var en sann svir å se New York, Manhattan og alle deres millioner lys tapes akter. Bare vennlig gløder det i små levesteder for mennesker under oss på Long Island – endelig skumstripen av brenning der vi seiler ut over sundet. Vi krysser kurs med et par små slepebåter som bakser seg frem med sine mørke lektere. Jeg er bare lykkelig og omtrent frelst i min tro. Jeg vet at innen tyve minutter lander jeg på en vennligsinnet kyststripe – og en kar hvis stemme ennå sitter med trygg glede i mine ører står der klar til å ta meg til ”Sandefjord”.

Vel et dusin timer etter Kastrup dumper vi ned for landing i Connecticut. *Patrick Cullen* er en stor kar med ”Sorte-Bill”-skjegg. Han er sør-afrikaner fra Natal. Og det var som sagt han som fant ”Sandefjord” og reddet henne fra en sørgelig skjebne i havnen i Durban – et par år etter min lille flirt med henne i Cape Town i 1960.

I løpet av to år og Gud vet – og neppe Patrick – hvor mange tusener av dollar hun suget inn i sine nye planker og rigg – ble hun igjen en stolt dronning av de store hav.

Hun seilte vår egen, litt late rute med passaten vestover – over Atlanteren, Stillehavet og Det indiske hav – ”hjem” til Durban. Hjemmehavn er der skip og skipper er lykkelige uten å råtne for meget i spanter og sjel.

Jeg tenkte et øyeblikk før jeg reiste over at jeg kanskje skulle rope om hjelp til Onkel Anders og han som selger skipsmaling der hjemme i Sandefjord. I alle fall skal hun nå til hjemlig kyst under egne seil.

Patrick har virkelig sterke følelser når det gjelder denne skuta han har levd med i ti år. Han gråter nesten da han etter overtagelsen kommer ned og ser og hører smelle i ennå litt vinterlig vind.

Nå får sannelig våren se å bryte løs og jeg få gjort noe. Påskeliljene er iallfall på vei.

Perkins-motoren har fått seg nytt batteri, ankerspillet en oppmykning med hammer og smørefett, og revne forseil er pakket klar for presenningmakeren.

Patrick flyr til Japan i morgen for å overta en 100 fots yacht. ”Sandefjord” og jeg vil savne ham. Men vi skal alle alltid videre i ymse retninger – med eller mot vinden.

Derfor har skutene våre kjøl.

(Forts. neste uke)

Vi seilte forsiktig. Skipperen betenker om storseilet skal opp etter en god blåst.

(Foto: Chris Hoelfeldt Lund)

Etter nesten førti års utlendighet legger den gamle redningsskøyta «Sandefjord» ut på sin seilas – hjem til Norge.

Men det er dyrt å ruste ut en yacht i Amerika, særlig når hun har ligget i årevis og samlet rust og råte. I Mystic Seaport i Connecticut ble «Sandefjord» bare nødtørfug reparert og fikk bare de mest nødvendige nyanskaffelser før hun la ut på sin seilas østover i vestavindbeltet mot Den engelske kanal og Norge. 4000 nautiske mil lå forut – og de tre karene om bord så fram til flere uker i havet.

Av Erling Brunborg

Våren kom plutselig til Connecticut. I over en måned hadde jeg sittet om bord i «Sandefjord», hutrende under ullteppet, skrevet brev, pløyet gjennom det meste av skipsbiblioteket. Skuta var ominnredet til tropeseilas. Det var store åpninger i skotene overalt – ingen dører å lukke igjen. For å holde litt på egenvarmen hadde jeg tatt det jeg fant av flagg og hengt foran åpningene. «Union Jack», «Blåpetter», «Trenger assistanse» og «Nei» dekket trekken mot lederen akter, mens de brasilianske og irske farger samt et falmet, utvasket FN-flagg blafret i åpningene forover. Nå hadde jeg endelig funnet en rundmavet vedovn for en rimelig penge, og plutselig var salongen blitt lun og koselig med sprakende ild, og et meget populært møtested for unge skuterromantikere.

Det var moro og vel og bra. En helt annen ting var at sommeren alt var begynt å kle skogen, og «Sandefjord» skulle være ship-shape og seilklar helst i begynnelsen av juni.

Men den lille tettbebyggelsen Noank er i sannhet en fredelig plett på jorden og egger ikke til overilet dåd. Forret-

ningsstrøket består av postkontoret, vinbutikken, kolonialen og ikke minst «drug-storen» hvor man får alt – fra kattunger og en kopp kaffe – til kruttlappistoler og Playboy.

På min morgentur til postkontoret i dag bemerket jeg nesten skyldbevisst at løvetannen var begynt å farge veikanten og besluttet å gi meg selv et spark i baken i å få skuta klar. I morgen allerede skal jeg se å få flyttet henne opp til Mystic Seaport hvor jeg håper å få litt velvillig assistanse fra det verdenskjente maritime museet. I dag får jeg gamle, gode og kanskje til og med nyttige venner på besøk.

Og venner vil ha whisky. Jeg stikker innom vinhandelen og tenker med litt dårlig samvittighet at en flaske whisky er to liter linolje. Min venn er ikke bak disken. Etter å ha ventet i fem minutter og ingen kommer, velger jeg min flaske, legger det nøyaktige beløpet på disken og rusler om bord. Denne delvise selvbetjeningen er åpen fra klokken åtte om morgenen til åtte om kvelden. Tanken på Vinmonopolet er fjern som mørk middelalder.

I timer har jeg sittet og sniffet mugglukten av gamle eventyr. Ganske stille og fascinert har jeg bladd gjen-

nom et par hundre gamle sjekart som mer eller mindre dekker «Sandefjord»s bevegelser over havene i de ti siste årene. Den kjære lukten av fuktige, mugne kart – med det flatpressede liket av en kakerlakk sånn cirka i Balboa – kommer tilbake med navn og minner fra andre kyster – fra Barrier Reef, Kapp Agulhas og St. Helena. Kurslinjer og plottestrekker krysser gamle kjølvann i denne mugne kartbunken som jeg ærbødig bærer fram til et ledig skap forut. Er vi heldige, gamle jente, skal vi bruke dem igjen.

Foreløpig er det her i bestikkbordet bare plass til kart over den nære fremtid – kysten fra Mystic til Martha's Vineyard og De store banker – og snart kommer forhåpentlig bunken fra Carl Emil med mer hjemlige kart – Biscaya. Den engelske kanal, Nordsjøen og endelig – den norske kyst.

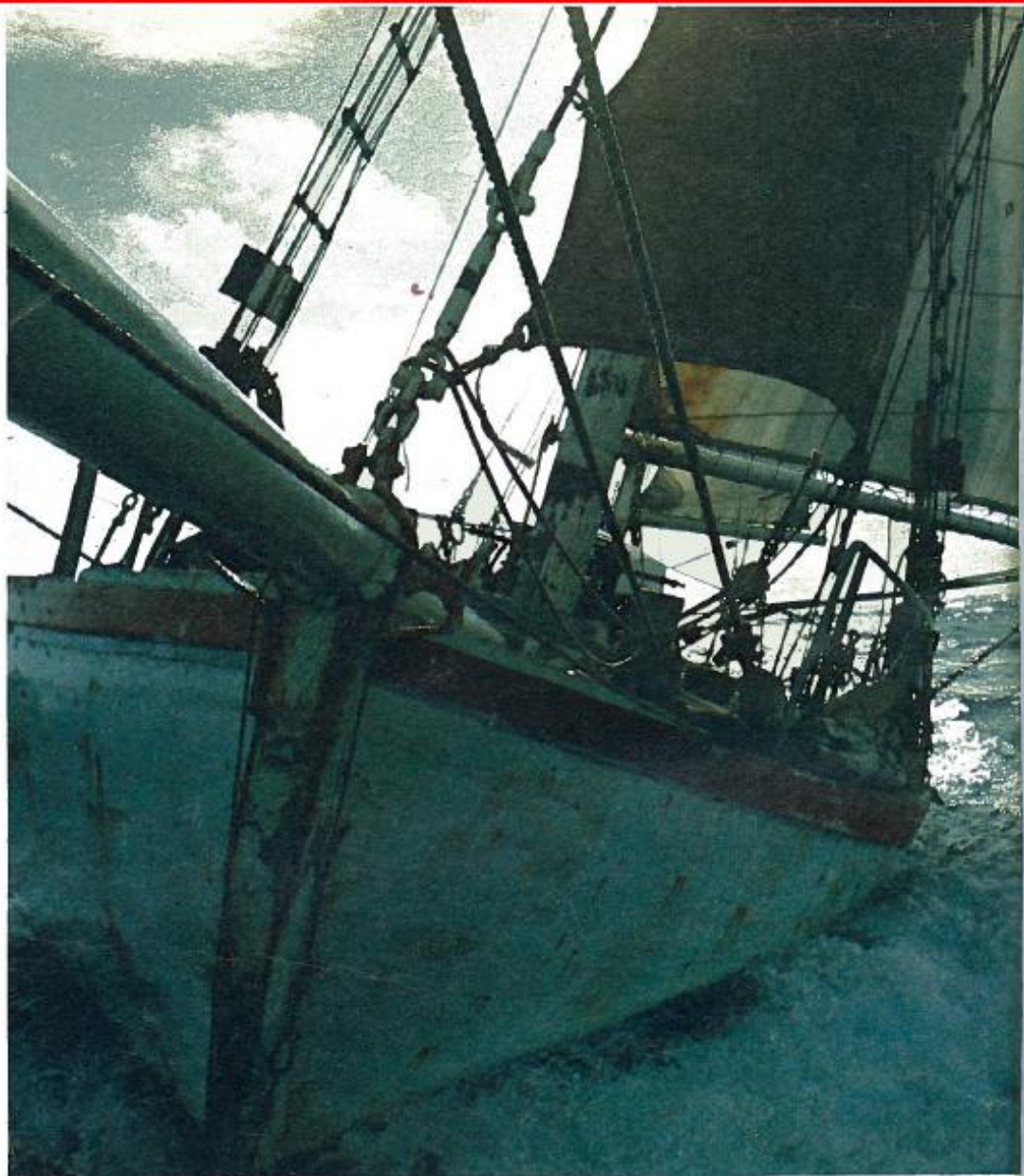
Sitt tredje døgn om bord prøver kattungene Erik den Røde alt å overta kommandoen. Han piper og skriker og skal alltid ha hud mot pelsen; maler fornøyd når så er. Han er en flink liten fyr. Rett fra mamma og de kjære pattene, tok det ham bare noen ganske få timer å lære at melk også kan drikkes av et blikklokk.

Amerika er et dyrt land for reparasjoner av en 47 fots «yacht». Jeg fant fort ut at min kasse ikke strakk til for slippsetting. Det bekymret meg ikke så

meget. Som regel er bunnen i disse gamle redningsskøytene fin – takke være at de nesten aldri er ute av vannet. Faren er natene i vannlinjen. Under inspeksjon av fribordet stakk jeg stadig kniven gjennom med mindre motstand enn; særlig rundt rustjernene og rundt gamle bolter var det ille. Å skifte planker her i Amerika var utenkelig. Jeg drev natene der de kunne og måtte drives – og spikret på lister og finer-biter der det var bunnløse råtnete hull. Resultatet så ikke så «yachtmessig» ut – men det fikk gjøre nytten. Første bud på denne og alle seilaser er: Stay afloat.

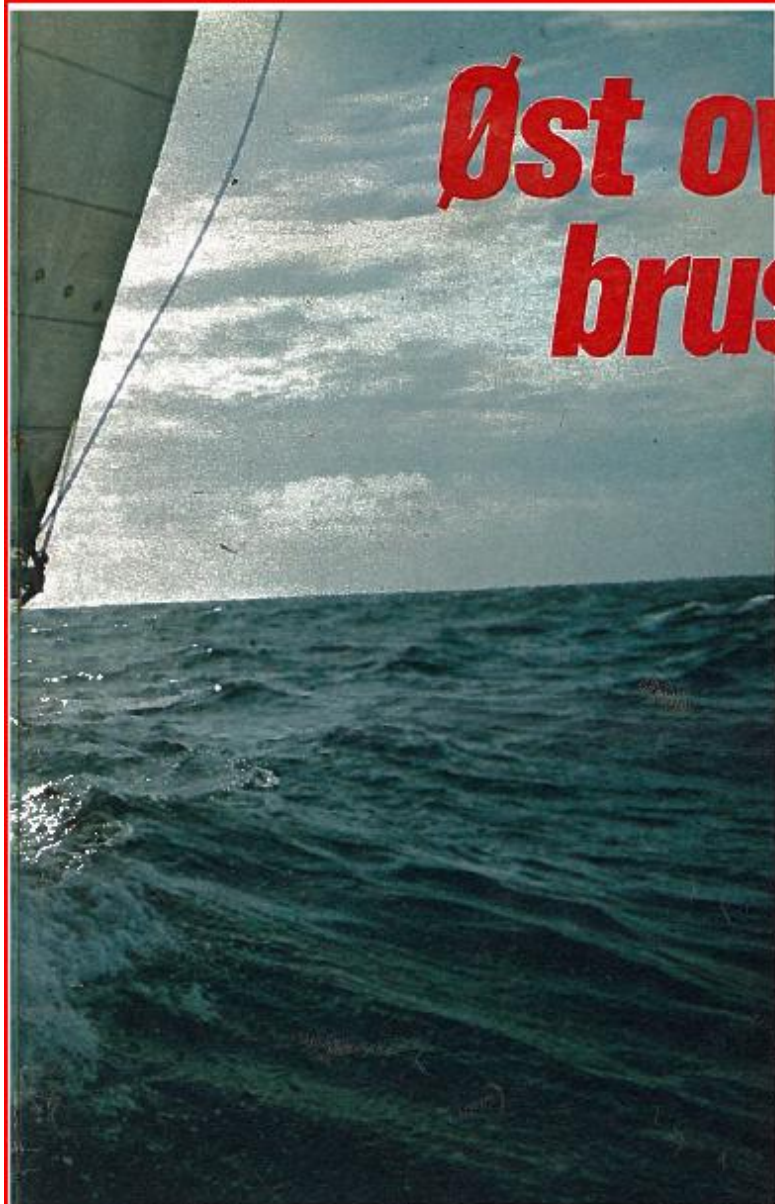
Bak lederen står et rødgult monstre hvor man under rustlaget kan tyde navnet Perkins. Merkelig nok var det god lât og liv i dette kostebinderiet. Det skyldes ikke min innsats, men skiltskrives en ung mann ved navn Stephen de Boer, den første som meldte seg som mannskap og ble en viktig del av livet om bord i den første råkalde vârtiden. Han ble naturligvis skinsjef og overtok Perkinsen fullstendig. Det var et heldig valg. Steve er en mester i å organisere ting gratis. Snart hadde Perkinsen nye batterier, nye generator, regulator, nye filtere og ledninger – og vi begynte å regne med at den kanskje ville starte når vi dreid tenningsnøkkelen.

Og Perkinsen startet og gikk da vi

En seiler vender hjem – 2:

Øst over solhavet bruser en skute

skulle ta «Sandefjord» de ti kilometerne opp elven til Mystic Seaport. Introduksjon var kommet fra direktør Molaug ved Norsk Sjøfartsmuseum i Oslo til direktøren i Mystic – og vår «gamle, historiske skute» skulle aller nådigst få lov å ligge et par uker i celebrert selskap som hvalfangeren «Charles W. Morgan», det gamle danske treningskipet «Joseph Conrad» og den nydeligste av dem alle, barkskonnernten «L. A. Dunton».

Det var en kort, men nervepirrende ferd – gjennom en trang kanal med hundrevis av flytende glassverandaer på hver side. To broer skulle passeres mens de var løftet til side en stakket stund. En redningskøyte med en liten hjelpemotor kan knapt nok bakke opp, og sakter den farten så mister den iallfall styringen. Med en god bris og strømmen i bakken følte jeg meg ikke høy i hatten der «Sandefjord»s telefonstolpe av en klyverbom svingte truende mot raden av skinnende gin-kasser.

Min første oppgave i Mystic var å undersøke hvor råttan masten var. Fem meter over dekk hadde jeg funnet et lite hull – omtrent som inngangen til et hakkespett-reir. Jeg laget en stilling og begynte å grave ut råte med fingrene. Hjertet sank i meg da jeg var kommet halvveis gjennom tømmeret og det lille hullet var blitt til et tre meter langt gap. Det tok meg vel en uke å

Forts. side 44.

I to uker sto brisen stødig fra sørvest.
(Foto: Chris Hoelfeldt Lund)

En tunfisk er rikelig middag for tre mann og en katt.

Chris H. (Foto: Brunborg)

I stille dager var det varmt som i passaten.
(Foto: Brunborg)

bygge ut arbeidsplattformen og passe til og lime inn bit for bit av nytt treverk. Hyggelige gamle båtbyggere ristet på hodet, men kom med materialer og dyrebart lim.

Jeg fikk drevet og beket de verste lekkasjene i dekket. Sjefsriggeren, dansken Charlie Andersen, skaffet bek. Riggsmiden Gene Tatten, som hadde vært fem år i Norge, kom nesten hver dag og ville snakke språket og smidde oss nye deler til ankerspillet. Men med gode sommerdager øket trafikken til det populære sjøfartsmuseet og gamle "Sandefjord" måtte vike plassen for skinnende nye medlems-båter som kunne betale for seg.

Jeg forhalte lenger ned i elven, forbi broene til en mer vennlig brygge, hvor "Sandefjord" langsomt, men sikkert ble gjort klar for avsparket. Jeg var nå sjelden alene lenger. "Sandefjord" er blitt et kjent navn i de par årene den har ligget her rundt Mystic. Stadig får jeg besøk av deilige mennesker som bringer en gallon californsk vin og rister på hodet av henrykkelse ved synet av de råtne plankene, de flassende, mektige bjelkene og den 16-tommers masten. Selskaperlig som jeg er, og stolt på skutas vegne, lar jeg meg lett rive med. Det tar sin tid. Men det er derfor man har slik stor en skute - for å kunne ta imot venner - og hygge seg romslig! Ut på havet kommer jeg tidsnok – men så mange fine amerikanere skal jeg sjelden kunne hygge meg med.

Mange har villet seile med som mannskap med "Sandefjord" over Atlanteren. Bare to hadde jeg mønstret på uten å nøle – "maskinsjefen" Steve og vakre, rødhårede Kathy, som ville bli kokke. Uheldigvis kom hun på besøk om bord den dagen da råtehullet i masten så ut på sitt verste. To dager senere meldte hun avbud. Det var sikkert bra. Den rødtoppen ville kunne ha startet alt fra brann til full krig mellom oss gutta. Senere har ikke mindre enn seks unge damer med ymse vedheng av hunder, katter eller potteplanter, fremmet seriøse ønsker om å seile med denne "slowboat" til Europa. Noen er vegetarianere. Da er det absolutt nei. Men mest diplomatisk er det å komme med hint om hvor råttan skuta er, at masten bare står på grunn av malings-skallet og for øvrig litt skittprat om Atlanterhavets stormer. Det kjører godt på romantikken.

Tredjemann på mannskapslisten er Christopher Hoelfeldt Lund fra Oslo, som Steve 21 år. Han studerer hjemme på Blindern og kommer dumpende om bord med kit-baggen sin i slutten av juni. Vi beslutter at vi er mannskap nok. Etter at pumpedoen vår er brutt sammen for alvor, takker vi skjebnen for at situasjonen ikke er komplisert med kvinner om bord.

Venner har sittet på bryggen og lappet og sydd revne seil. Carl Emil har sendt en gammel, men meget brukbar fokk fra "Rundø" – så nå har vi både en fokk og en klyver i reserve. Så å si all løpende rigg er skiftet ut, rustne vantskruer løsnet, og stående rigg strammet opp.

Den seks-manns store redningsflåten er ettersett og funnet i orden. Vi har også en syv-fots fiberglass-jolle.

Propanbyssa er kastet ut. I presang fra seilervenn Egil i Drammen har vi fått sendende en skikkelig dobbel-primus.

De siste penger går til proviant. Vi satser på godt med grønnsaker og frukt de første par ukene. Poteter og løk varer hele turen, ellers det vanlige; Ris, hermetikk, olje, kaffe, sukker og syltetøy. Menyen blir enkel. En kasse vin til feiring av linjepasseringer er eneste ekstragavansen.

Våre spesielle venner holdt avskjedsfesten på "Sandefjord"s brede dekk – og i riggen. Dansen gikk med elegance oppe på gaffelen. Antrekk – afrikanske lendeklede. Vår allierte, kommandørkaptein i US Navy, laget en førsteklasses *Paella* – med hummer, reker, muslinger og alt nødvendig tilbehør. Han holdt også whisky og villige døtre. I det hele tatt gledet vi en gammel far denne siste natten.

Det endelige avsparket ble 1. juli!

Så er eventyret blitt skummende virkelighet der "Sandefjord" bruser sørover i månestripen. Jeg kikker opp på damen i månen og tenker at det er så lenge siden sist hun holdt meg med selskap på en ensom nattevakt.

Min lykke er godt blandet med engstelse. I strømsjøene utenfor Long Island tok skuta inn mer vann enn jeg likte. Jeg ville avsky å gjøre vendereis til litt skadefro venner som seg imellom hvisker: Hva sa vi om den gamle, råtne holken?

Men nå har krappsjøen lagt seg. Vi har pumpet. Guttene sover og jeg hører bare gode snork i stedet for den illevarslende svalkingen av sjø under dørken. En liten sørvestlig bris tar oss sakte, men sikkert sør-over – ut forbi de truende nantucket Shoals som strekker seg nesten femti nautiske mil ut til havs fra øyene på

New England-kysten. Derfor har jeg satt kursen ganske sørlig – og skal holde den til vi ernesten nede på 40° nordlig bredde. Da først kan vi dreie med Golfstrømmen og de forhåpentlig blide sørvestvinder mot Azorene.

En skygge flakser inn i måneskinnet. En stormåke går inn for landing på dekket tre meter foran styrebrønnen. Den aner meg nok – kikker hele tiden mistenksomt akterover. Jeg sier: - Hei, gamle Jonathan, la oss hale inn litt på fokken! Men måken er full av mistro og kaster seg ut i månenattens trygghet. Slik holder vi leken gående til ut på morgensiden da Jonathan etter et dusin landinger finner at "Sandefjord" så langt fra er en trygg holme i havet. Og med rette. Tanken på en kjøttmiddag var meg sterkt i sinne. Månen er godt ute til styrbord da Steves hode dukker opp i luken. Godt, han er kanskje en av de få velsignede som ikke alltid må purres!

I køya blir jeg lenge liggende uten søvn, befriet bevisst om at selv om jeg er blitt en måned forsinket – er det fortsatt bare 2. juli og en fin tid å krysse Atlanteren. Bare nå ikke en forhastet hurricane finner på å jage etter oss nede fra vestindia! Det er grenser for hva gamle "Sandefjord" kan ta etter å ha ligget å råtnet i havn i årevis. Vil natene i skutebunnen holde tett selv bare i en frisk seilas? Søvnene nekter å komme. Først ved daggry svimer jeg av i tretthet.

Vi kom inn i Golfstrømmen som inn i et eventyrland. Bak oss lå en klam tåkenatt og det siste halvklare syn av New England-kystens lave morenebakker. Solen trillet opp over klar horisont. Havet var blått og luften mild som passaten. En flokk delfiner kommer skytende ut av sjøen ved siden av "Sandefjord" – en glad bande som henrykt hilser til en ny lekekamerat. Jeg roper ned til Chris som straks tumler opp på dekk ikledd kamera. Delfinene leker rundt oss en halvtimes tid, tar et siste felles paradesprang i farvel og forsvinner.

Gule tangdotter driver forbi, stadig flere. Alt her tett utenfor Long Island Sound stryker Golfstrømmen med Sargasso-tang østover. Vi fisker tang om bord. Den er sprellende full av liv. Ørsmå reker kravler og dør i solen. Katten Eirik inspiserer dette nye, slikker tangen, men bakker unna for rekene.

Små stormsvale flagrer rundt mellom småbølgene, trår vannet i lynrappe spark, nipper usynlig mat og forsvinner inn over den våte plogmarken på sin utrettelige jakt.

Det er deilig varmt her vi nå seiler østover langs den førtiende breddegrad midt i Golfstrømmens velsignede favntak. Den gir oss en god knop ekstra i timen her.

Vi går nakne hele dagen, og det eneste som hittil har forhindret et sjøbad over skutesiden er farten og en to meter lang hai som har fulgt i kjølvannet siden i morges. Vi har fått en tunfisk på dorgen og deler med haien.

Tredje dagen må vi stryke våre skrøpelige seil for en kuling med grov, brytende sjø. Men selv da var det skjortevær for styrevakten hele natten der vi svalket og slingret østover på en slags lens for bare den gamle "Rundø"-fokken. I grunnen er det det eneste seilet vi stoler på. Den første fokken revnet med en hjerteskjærende lyd da kulingen slo ned på oss i går. Men vi har tråd og nåler og en rull grønn navy-tape som gjør undere ved en hurtig reparasjon. Så er det igjen solskinn og fred om bord. En lett dis ligger horisonten rundt og middags-observasjonene var bare sånn omtrent bra nok. Etter tre døgn har vi bare lagt 260 nautiske mil mellom oss og Amerika.

Chris sitter en slags rorvakt og leser historie. Det er det han studerer, sier han. Nå styrer han sånn en gang i mellom. Men det meste greier visst gamle "Sandefjord" selv – å dømme etter raslingen av blokkene og smellende forseil. Steve sitter fortapt i sin seilreparasjon; lille Eirik den Raude med sine doble tommeltotter rusler ubekymret ytterst langs rekkekanten og betrakter skum og skvalp som farer forbi – uten å ane hvor nær han er døden. Vi har langet ham nedenunder flere ganger når skuta slenger som verst. Men han er en bestemt liten herre, og to minutter etter er han oppe igjen og fortsetter sin balansegang over avgrunnen. Så må han bare få lov å våge sitt unge liv. Han er fri som oss andre.

Jeg går under dekk til min skrivemaskin og er fornøyd med mitt mannskap. Alle er vi nakne som Adam. Alle kjenner vi havfredens velsignelse, og knapt et unødig ord blir vekslet.

Det er ukers seilas til Azorene – som vi antagelig forbiseiler langt i nord – og videre nye uker til Kanalen og hjem. I strak linje må vi legge bak oss ca. 4000 nautiske mil – før "Sandefjord" kan møte sine søstre i Sandspollen.

Øst over solhavet bruser en gammel skute. Hjemover. Lenge varte din ferd.

(Forts neste uke)

Pump, pump meg hjem, gutter!

En seiler vender hjem – 3:

Litt vann under dørkene må vi regne med når seksti år gamle planker finner veien hjem over Atlanteren. Trenger vi mosjon, kan vi alltid ta fem hundre tak på lensepumpene!

Måneskinnsidyll på blikkstilte sjø veksler på få øyeblikk med glefsende, frådende topper.

Vi fikk god trening i å få storseilet opp og ned igjen i en fart. En fokk og mesanen blåser i filler i første omgang. Vi lapper og syr og krysser fingre for storseilet – vårt eneste. Jeg tenker på masten. Hvor råttten er den?

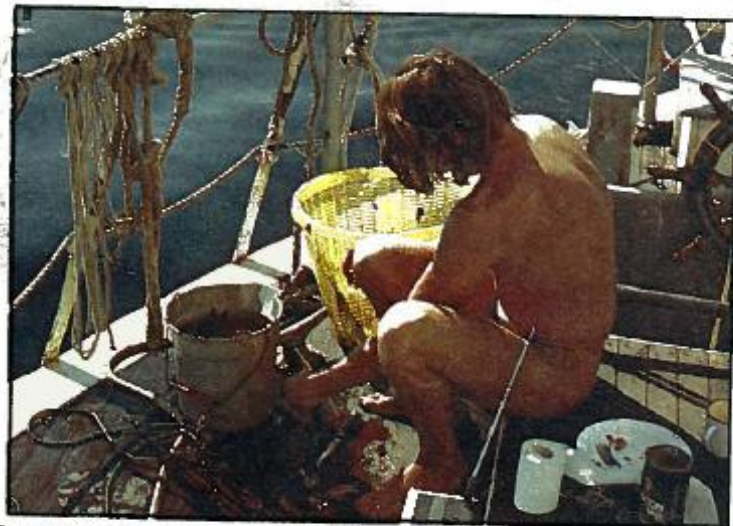
Av Erling Brunborg

Nattevakten sitter og snakker med månen. Den trofaste månen som alltid seiler med – halv, full, i ny eller ne. Her ute vil den være speile seg i tusener av mil av hav og holde tusen nattevakter med selskap. Det er derfor den alltid sniker seg vekk der hjemme på land – lister seg vekk bak grantopper og bygårder og rett og slett forsvinner. Og da skal dere vite at det er hit ut til havet den haster for å streke vår kurs i glitrende, gylden tusj.

Det mørkner i luken. En skikkelse blokkerer det svake lysskinnet fra byssa. Det er måneskinn også i kaffen som Steve rekker meg. I mange timer blir vi sittende i den lunkne natten og lavprate om alt vi skal gjøre når vi kommer hjem til Norge. Steve er et ungt stykke rekved på enogtyve år. Hans pass er amerikansk, men hans hjem ligger ennå ved en ukjent strand.

Han snakker om guttedager da han spiste ris i Korea, gikk på skole i Tyland og havnet i Amerika igjen – oppgitt av sine reisende foreldre. Han er den fineste av de mange fine utamerikanere jeg har truffet under mitt opphold i Amerika. Før han mønstrer på «Sandefjord» en måned tilbake hadde han studert et år, og jobbet som matros på en ferje for å legge opp penger til nye reiser. En havseil med «Sandefjord» var eventyret mitt blinken – og siden har ingen av oss angret at vi slo lag.

Nå har Steve tenkt å ta seg noen dager neder i Norge før han pakker sekker for fjernere mål som Afrika, Filippinene... Hvem vet vel hva skjebnen er av godt i sekken? Han er fullt på over – og med skuffelse – at han for sent ute til å se midnattsolen. So trost nå over månecaffen foreslår

Vi nærmer oss Europa og får det tradisjonelle besøket om bord. Erik aner at gjesten er spiselig.

(Foto: Brunborg)

I laber slør satte vi «jageren» – en lappet, gammel klyver opp ned. Den hjalp moralen mer enn farten.

(Foto: Brunborg)

stor, litt pjosket måke og rir makelig på de store sjøene. Jeg er bekyrrt. Selv om det blåser godt, står ikke denne grove, rotete sjøen i forhold. Den må komme fra et uværsområde lenger sør. Jeg tenker på hurricaner, på vår venn Egil Ruud som mistet båten sin i samme rute som oss vest for Azorene – og på skværriggeren «Pamir» som gikk ned med nesten hele mannskapet under en tropisk storm i samme området.

Jeg skyver tanken bort som usannsynlig. Barometeret har sunket bare lite. Vi får ned storseilet, setter et mesan-stagsseil og lunter videre østover i ganske akseptabel fart. Vissheten om at storseilet er trygt sikret gir meg et par timers god søvn. Det har det vært lite av. Mest ligger jeg og vrir meg i køya, kjenner når skuta hiver seg i brusende sjø til rekka, lytter til klapping og smell av blokker og fossende bunnvann under dørkene.

Det ble en dårlig uke. Lokale torden- vær fulgte oss dag etter dag med blåsvarte skyer og blendende lyn. Stadig kom vindrosser færende fra uventet retning. Vi fikk god trening i å få storseilet ned og opp igjen i en fart. En fokk og mesanen blåser i filler i første omgang. Vi lapper og syr og krysser fingre for storseilet – vårt eneste.

Vi tar inn altfor meget vann og jakter på lekkasjene. På begge sider av skuta – i vannlinjen – slipper natene inn vann som holder oss trutt i sving med membranpumpen. Vi har to av dem, men det er nesten alltid en av dem som svikter. Men vi har godt med reservedeler og har lært å improvisere. Den beste pumpen sitter under dørken. Snart gidder vi ikke lenger legge lemmer over mellom hver gang vi pumper. Om natten særlig går det svalkende bunnvannet oss rent på nervene løs.

Vi river i stykker et par av køyene og kutter hull i garneringen. Men lekkasjene sitter under de grove spantene, og vi kommer ikke til. Gutta har holdt meg etter bena der jeg har hengt som en drukkende katt ned i de hivende sjøene og spikret tjæret filt og finérstriper over natene. Eller vi har trukket i gummidrakt og forsøkt å drive nater fra svømmestilling. Men det meste av energien gikk med til å klamre seg fast i tauene – og fikk vi inn et slag på drivjernet for hver femte-sjette bølgedal – så var det fine greier. Imens fortsatte vi å pumpe noen hundre slag hver annen time og ventet på en helt stille dag. Men litt mosjon har ingen vondt av.

Forts. side 63

skiturer – til hytte på vidda med norske jenter og flammende nordlys – og han glemmer straks midnatt-solen.

Et vagt lys kryper langsomt over horisonten, som en trett sankthansorm hjem fra fest i grålysningen. Vi tier og hører den fjerne brummingen av kraftige dieselmotorer. Et skip i natten. Så er vi igjen alene med månen. Hvor mon tro er vi ved neste fullmåne? Vi blir tause ved tankens muligheter. Steve køyer. Igjen mediterer jeg alene og senker månegull i sinnet.

Utover natten friskner vinden. Ennå ingen kuling. Men det er noe som ikke rimer. Sjøene har i løpet av ingen tid bygd seg opp og viser tenner i brølende brott. Vi har storseil, fokk, klyver og mesan oppe, vinden akter og «Sandefjord» bykser bra av sted. Det er en fryd å kjenne henne leve gjennom ro-

ret. En liten frykt vokser i meg med sjøene. Jeg tenker på masten. Hvor råten er den? Jeg tenker på storseilet – vårt eneste. Det må bare ikke revne. Det er ennå noen tusen mil forut.

Jeg griper tåkeluren og blåser et støt ned luken – avtalt signal for vekking av frivakten. Ingen reaksjon! En ny frådende tanngard glefser etter oss. Pokker ta gutta!

Etter tredje blås i luren kommer de tumlende søvndrukne på dekk. Merkelig som folk kan sove sorgløst mens det blåser sinte kjerringer og vi skuffer tonn av brusende Atlanterhav til side for hver sjø vi kløver. Vi berger klyveren for å være klar til å gå opp i vinden og ta storseilet. Det er ikke skikkelige rev i den store duken, og det er enten eller.

I mellomtiden gråner det av dag, og

vi fortsetter ennå en stund med storseilet oppe. Er vi for forsiktige kommer vi ingen vei. Gutta køyer igjen.

Det ble et ritt jeg aldri skal glemme. Vinden frisket på i soloppgangen. Nå så jeg først for alvor de veldige, brytende sjøene som jaget etter oss. Min eneste tanke er at jeg ikke må jibbe der hun girer og kaster seg fram gjennom berg og dal. Klyverbommen peker rett inn i soløyet. Jeg er gutten i eventyret. Jeg har berget prinsessen, stjålet risens skip og farer av sted over fjell og fjære og fremmede riker – og det er Soria Moria slott som blander mitt blikk der forut over skummende hav og skyer. Bak halsen heksene.

Heisan! – der duppet jeg visst – det var nær på jibben det, gutt. Nei, dette går ikke. I et beleilig øyeblikk dreier jeg opp i vinden og bakker fokken. Så ligger «Sandefjord» der som en

En dag er det plutselig mengder av klart, deilig Atlanterhav under dørkene. Det går kaldt nedover ryggen ved bevisstheten om en ny og farligere lekkasje. Hvor? I en fart får vi det meste av seilene ned og legger oss på været. Nå gjelder det flyte eller ikke flyte. En mann sitter trutt ved pumpen mens to mann bryter opp dørker for å spore kilden. Et skott forut må ned. Her gjelder ingen sentimentale hensyn. Panel og lister splintres brutalt med kubein og slegge og hives til side. Bare speilet på doskottet fjernes noenlunde varsomt og helt. Hvem vil vel skaffe seg syv års ulykke på en slik dag? En ny bite dørk brekkes opp. Skottet er fullt av krystallklart vann. Jeg føler ned omkring med hånden – og kjenner det sterke trykket av en vannsøyle ut mellom to planker. Vidunderlig! Dette er bedre enn jeg kunne håpe. I løpet av fem minutter er saken fikset. Vidunderlig! Enda et døgn er du flytende, gamle jente!

Under slike tilstander ser det ikke så helt yachtmessig ut her om bord. I tillegg er gutta begynt å klage over stanken. Det er grønnsakene som er begynt å råtne litt. Vel, vi kan ikke vente å få både i pose og sekk. Vi flyr nakne omkring mens vintergrønnsakene svetter. Vi skuffer svineriet på sjøen. Bare potetene og løken holder stand som ventet.

Endelig har tordenbygene gitt opp forfølgelsen – og en frisk, tildels meget frisk sørvest bris jager oss østover. Endelig føler jeg at vi er kommet ut av landskyggen av det vestlige kontinent. I dag, tretten døgn etter avseilas, passerer vi 50° vest lengde og vi har lagt bak oss de første tusen milene. Vi har en flaske Barbados-rum som vi skal åpne når vi passerer Azorene – ellers en flaske vin for passeringen av de store gradene 45°, 30° og 15° vest – etter hvert som teller timene ned mot Greenwich.

Hver syvende dag starter Steve opp den rustne Perkins-klumpen og lar den klapre et par timers tid for å holde liv i batteriene. Vi har bestemt oss for strandhugg i Falmouth i inngangen av kanalen – for å gi livstegn fra oss snarest mulig. Litt også for å strekke på bena og smake på Cornwall-cideren.

Dessuten kjenner vi en gammel jente der, med intet dårligere navn enn miss Norway. Kjenner vi henne rett har hun is i kjølen og Scotch i skapet. Hennes far var Nevil Shute. Vi ser fram til en aften fri fra "Sandefjord" - uten slinger og svalkende bunnvann – til en prat om mangt og intet, om forgangne dager i Afrika-land og varmere hav. Ja, hun og og landgangsbiffen er virkelig blitt milpæler i våre sinn.

Skipskatten Erik den Raude lever merkelig nok ennå – tross sine daglige balanseøvelser langs ytre bordgang. En flygefisk kom om bord i går natt og ble under knurr og annen vellåt fortært som beste kattedrokost hittil. Stakkars Erik, det er verre for ham å leve som vegetarianer enn det er for oss. Vi har rett og slett glemt å kjøpe kattemat i boks. Vår eneste animalske føde for øvrig er noen dusin bokser sardiner og noe sparsomt som ser ut som kjøtt i den amerikanske lapskausen. Men en dag, Erik, skal vi nok få en fisk på kroken igjen. Og da skal vi alle feste og fråtse!

Verre er det t vi glemte igjen kattedekken med sand på kaien i Mystic. Nå improviserer vi, bruker peanutskall, ris og litt jerngrus og godgodt fra kjølsvinet i kassen hans. Så nå propper vi i oss peanøtter av rene sanitærhensyn.

Trass i at skuta er litt maroder og smålekk her og der, er stemningen om bord nå meget optimistisk her vi stryker øst over solhavet for en laber, varm sørvest. Kan vi greie dette havet på 35 døgn, skal vi ikke klage. Verre er det at vi bare har kaffe for nok en uke. Vi er blitt litt late av forsiktighet. Et par netter har vi strøket storseilet og latt skuta styre seg selv mot Kanalen med bare klyver, fokk, mesan stageil og mesan oppe. Helt fullhertet blir søvnen likevel ikke. Svalkevannet under dørkene vekker oss til pumping med ujevne mellomrom alt etter sjøene og hvor meget skuta krenger og arbeider.

Det er gått tre uker siden vi så Long Island forsvinne i tåken akter. I ti dager har en laber sørvest bris ført oss stødig østover. Og som veloppdragen jente styrer "Sandefjord" nå mest seg selv. Våre dager og netter er makelige. Skal vi klage over noe må det være at det er blitt kjøligere – må trekke i skjorte etter solnedgang. De gule dottene av sargassotang som alltid hang seg opp i dorgsnøret de første fjorten dagene, forsvant nokså plutselig på 40° vest lengde. Delfinene kommer sjeldnere på besøk; bare stormsvalene flagrer utrettelig med oss i hårfin klaring mellom bølgedalene, havets evigsultne spurveflokk.

En tønnerund tunfisk på åtte-ni kilo velsignet menyen i går. Overfloden saltet vi ned til senere bruk. Ellers har det gått meget i omeletter og pannekaker i disse dagene. Eggene begynner å lukte modne.

For å dra best mulig nytte av Golfstrømmen og nordvestlige vinder når vi nærmer oss Kanalen, arbeider vi oss jevnt nordover og regner med å være på ca 46° nord når vi passerer Azorene om noen dager.

Vi benytter en av de fineste, nesten vindstille dagene her til å kvitte oss med et par av de mest plagsomme lekkasjene i vannlinjen. Snart har vi orden om bord igjen. Det er slutt med den evindelige pumpingen. Dørkene blir lagt på plass. De revne seilene er lappet og vi er klar for neste dyst. Noe småkuling må vi regne med før England.

Selv om det er fint å ligge naken på dekk og lese i nesten vindstille – så begynner vi nå å lengte etter litt bevegelse. Vårt håp om å rekke Falmouth på en måned begynner å svinne. Forsmedelig er å tenke på at de hurtigste båtene i solo-regattaen over Atlanteren – fra Plymouth til Newport – mot de vestlige vindene og med en halv gang til så lang distanse å legge bak seg – bruker 26-27 dager på kryssingen.

Nå vel, "Sandefjord" er bygd for kulingseilaser. Hun har dårlige seil og er ille begrodd. Vi må ikke glemme at vår viktigste oppgave er å holde henne flytende. Jeg får neppe en helt rolig natt før hun er halt opp på en hjemlig slipp og drevet og beket skikkelig.

Vi begynner å føle oss litt ensomme nå etter at Sargassotangen og de daglige delfin-besøkene har sviktet oss. Vi fanges en ettermiddag inn i blank vindstille nord for Flores i Azorene. Tre-fire hval blåser noen kabellengder unna, da de tar "Sandeford" inn på sonaren. Så er det også et navn med dårlig klang hval imellom. Vi setter ut jollen og får for første gang se skuta under seil. En farende fant vender hjem. Lappet og ruststripet ligger hun og ruller dovent i oljeblanke dønninger. Tjæret filt og finerstriper er spikret i et skamløst fattigmannsmønster over hele fribordet. Skammen er min – at hun ikke ser bedre ut når hun nå endelig kommer hjem etter nesten førti års utlendighet.

Men bak denne havets Askepott øyner jeg prinsessen som snart skal kaste fillehammen og speile seg stolt i fjorden sammen med sine søstre. Og jeg er stolt av henne. Dette er syvende gang hun krysser Atlanterhavet på langs eller tvers.

Vår treogtyvende dag fra Long Island! Rumflasken åpnes på akterdekk. En syltynn ny måne avslører den siste rødmen av sol før horisonten viskes ut og stjernene overtar belysningen over vårt enkle selskap.

Et skip passerer langt oppe i nord, en vag rekke lys som kryper langsomt vest inn i disen. Skip i natten – du aner oss ikke der du blindt styrer din storsirkelkurs – lille mørklagte oss med rumflasken og katter Erik den Raude trygt malende i armkroken. Eller er vi kanskje akkurat nå en uforståelig flekk på din radarskive – to mil tvers av babord?

Så er vi igjen alene under stjernene. Den flygende hollender har tatt rumpause midt mellom de to kontinenter. Skål for sørvesten, gutter. I morgen kommer den nok frisk på ny. I natt kan vi trygt krype til køys og la drømmene seile. Vi misunner ingen.

(Forts. neste uke)

Den dagen Sandspollen ble for liten

Hva er ydmykhet? Ordet kan ikke eksistere uten en trussel — enten den består av ild og svovel, inndragning av sexkvoten, fjerning av ditt hode eller ditt piano. Så blir man gjerne litt ydmyk og får kanskje sukker.

Vår herre og mester for tiden er havet, og for engangs skyld faller det naturlig å være ydmyk — hver gang det kuler opp under blåsvart himmel. Når vi engstelig dikker på barometeret — forsiktig så ikke nålen skal hoppe nedover i fall den har hengt seg opp —

når svalkevannet fra en ny lekkasje bruser i villskap under dørkene.

Eller nå da «Sandefjord» ble liggende i blank vindstille i seks hele dager til ende nord for Azorene — mens solen krabber stødig sydover. Vi som hadde sett fram til en smak av sommeren hjemme! En vindstille dag er deilig. Vi stuper over rekka og gnukker av oss det verste laget av hestelukt. Og vi gjør nyttige ting som å drive en nat i vannlinjen — en sak som har kostet oss noen titusen pumpetak i de siste ukene. Vi hiver jollen på sjøen og får de første bildene av «Sandefjord» under seil. Rumflasken som ble åpnet for å feire passeringen av Azorene ble tom — men vindstilla varte og Azorene lå fortsatt i syd.

Etter et par dager begynner ubevegeligheten å gå litt på nervene. Vår seiltur har snart vart en måned. Vi ser fram til strandhugg med biff og en kjølig halvliter. Men som sagt — det er ingenting vi kan gjøre annet enn fortsatt å være ydmyke i vår herre havets favn. Kjære, dere har jo motor, hvorfor starter dere ikke opp og kjører? — ville vår forlovede si. Til det er bare å

bemerke, kjæreste — at vårt brennstoff knapt ville bringe oss femtiendedelen av veien over dammen. Så den rustne Perkins klumpen vår får vi vente med å starte opp til vi skal i havn i Falmouth — til fersk loff, smør og syltetøy og littervis med duftende kaffe.

Vi er sluppet opp for de fleste lekkersaker nå. Vers: er det igrunnen ikke å ha kaffe og sukker gjennom en ufsen nattevakt. Menyen er i det hele tatt begynt å bli kjedelig. Til frokost te uten melk og sukker. Middag hermetisk amerikansk ravioli, strammet opp med mengder av løk og tabasco. Vi leter forgjeves gjennom benker og gjemmer etter en glemt boks med noe godgodt.

Endelig en kveld lufter en liten bris opp fra sydvest, kruser havflaten i solnedgangen og det begynner så smått og velsignet å klukke om baugen på gamle «Sandefjord». I den måneløse natten lytter vi frydefullt til brusset og mumlingen av godmodige sjøer rundt oss. Det er bekende mørkt til himmel og hav eksploderer i stjerner og morild. Evige hav, ærbødig blir vi på dekk og suger denne herlige natten inn i våre

Høstsamlingen i Sandspollen dette året slo alle rekorder. «Sandefjord» ligger trygt i flåten av femti søstre. (Foto: Chris Hoelfeldt Lund)

sinn. Plutselig er nye og sterkere lyder med i havsymfonien — plask og prust og stønn og prust og stønn igjen. Der kommer de!

Seks-åtte brede morildstriper skyter inn fra natten og forener seg et øyeblikk med morildfossen under «Sandefjord». Delfinene kommer! Vi hører nye muntre plask ute i mørket på babord og ser et nytt torpedoangrep av lekne delfiner rase inn mot skutesiden. Fortrollet henger vi i riggen og stirrer ned i dette sprudlende fyrverkeriet av muntre, morildkleddede spøkelses som tegner seg skarpt mot havmørket over to tusen favner.

Delfiner og småhval har satt stevne-møte ved «Sandefjord» i natt. Vi klatrer høyt opp i vantene og ser morildsporene marmorere mørket på begge sider av skuta, avbrutt av gnistrende eksplosjoner når tre hundre kilo strømlinjeformet livsglede kaster seg ut av sjøene i henrykt lek. Nei, vi savner ikke TV.

Hvert døgn byr på en eller annen liten avveksling — en sovende skilpadde i solflaten, en hai i kjølvannet, et skip, en drivende tomkasse eller kondensstripen av et Amerikafly høyt i det blå. Den store havtrettetheten, eller rettere sagt havlatskapen, siger over hele mannskapet. Skuta seiler seg for det meste selv. Vel forbi Azorene er det blitt merkbart kjøligere. Det er slutt med naken soldyrkelse på dekk. Etter en liten seilmanøver eller nattevakt — synes vi en heltegjerning er utført, og veller oss inn i køyene. Alt mindre enn ti timer søvn er en høneblund. Tiden er inne for å «finne på» ting å gjøre for ikke å bli helt sløv. Og om bord i «Sandefjord» skorter det så sant ikke på arbeidsoppgaver. Det er stadig seil som skal lappes og sys.

Plutselig er det gått en måned. Europa har vært ute og møtt oss — i form av en havhest som på tyve grader vest sirklet æresrunder om oss i lav glødeflukt gjennom bølgedalene. Kvelden etter er vi helt overraskende kommet inn i en «by» av fiskebåter. Det er små, kraftige farkoster med imponerende rigger av dorgestenger og snører. I tur og orden bærer de ned på oss med brusende baugsjøer. Dieselmotoren hviner i luften. De undres nok på hvilken merkelig seiler det er som kommer flaksende vestfra over havet i solnedgangen. Jeg tviler på at de fikk tilfredsstillt sin nysgjerrighet. Vi vinker henrykt og gjensidig. Karene derover holder stolt opp store tunfisk. Men det frister oss ikke. Her om bord er det søtsaker som er pop for tiden. Etter at sukkeret og eplemosen tok slutt — er vi nå på bunnen av sirupskrukken som har søtet de siste tekusene. Så gjett om vi ser fram til Falmouth? I halvmørket i salongen i kveldingen, til gløden av parafinlampene og i flammeskjæret fra den åpne vedovnen — overgår gutta hverandre i erklæringer om hvordan de skal gasse seg i livretter når de vel er i havn.

Igen spiller vinden oss et puss og gir blaffen i værkartet. Vi er oppe på 47° nord og teller dagene til Bishop Rock på ene hånden, da vinden dreier nord-nordost og løyer. En sydgående gren av Golfstrømmen favner oss inn. Langsomt og halvt sideveis driver vi i retning av Kapp Finisterre. Dit vil vi for all pris ikke. Vi har hverken tid el-

Forts. side 43

Aldri så en slik en velkomst! Jenter og gutter i Colin Archer-klubben riktig blåste i luren denne sensommer-lørdagen. Til årets store høst-samling i Sandspollen hilste de hjem nok en veteranskute. Av de 35 Colin Archer-skøytene som ble bygd for Redningsselskapet er «Sandefjord» en av de få som ennå flyter. Vi håper å kunne hente flere hjem.

Av Erling Brunborg

Aldri har en skute fått bedre velkomst. Ved Filtvet hadde Colin Archer-klubben med sine skuter satt «Sandefjord» stevne. (Foto: Brunborg)

Vel i havn i Falmouth. Skipperen har grunn til å smile i skjegget. (Foto: Chris Hoelfeldt Lund)

...-ler penger til en spansk ferie i øyeblikket. Altså kuvender vi og taper en halv mil i bredde – før vi setter kurs for Kapp Farvell og Davis-stredet. Av to onder velger man det som er lengst borte.

Slike øyeblikk i livet som nå da vi sitter her sorgløst vinden i vold, langt ute på det solglitrende Atlanterhav, på en haug med gamle planker som heter "Sandefjord" – skal man ikke sløse bort i fånyttets ergrelse over at værkartet ikke stemmer – at vi kommer et par dager senere til Falmouth, paradiset hvor kaffen og sukkeret gror. Åsså ferskt brød med honning! Pokker ta østavinden! Nei, jeg skal ikke ergre meg – ikke se på kompasset. Jeg skal spørre meg selv – hvorfor sitter jeg her? Hva er denne mystiske makt som alltid trekker meg til møte med disse halvråtnede gamle flytebyggene – disse bause Colin Archer skøytene – som må ha en kuling for å bevege seg og siden kan gå fra Drøbak til Oslo på bare siget.

Vi er mange om denne galskapen. Gutter og jenter i Colin Archer-klubben handlet raskt da vi fikk høre at "Sandefjord" lå i Amerika. Var jeg kommet en dag senere til Connecticut ville skuta ha falt i amerikanske hender. De gutta begynner også å få sans for anløpen eikeplank og fem toms dekkbjelker. Jeg føler meg hardt angrepet. Sykdom eller kjærlighet – jeg vet ikke. det begynte kanskje med en oktoberseilas med Jul Nielsen i "Stavanger", den aller koseligste av de gamle skøytene. Etter noen år med "Rundø" i hjemmefarvann og seilaser på varmere hav, var jeg moden skøytedisippel. Det visste jeg da jeg plutselig kjente tomheten i livet uten båt.

Jeg ble med Helge Ingstad på hans Vinland-ekspedisjon – i håp om på slutten av turen å kjøpe skuta hans rimelig – eks-rednings-skøyta "Halten". Helge kan nok dette med hunder og islandshester – men båter har han ikke følelse for. "Halten" falt i "fremmede hender". I Connecticut traff jeg en kar som fortalte at skuta nå lå som halvt vrak i Fort Lauderdale etter å ha blitt skamkjørt mot en kai og ellers forsømt.

Et år hjalp jeg en venn med å hente hjem eks-"Vadsø" fra Middelhavet. En drøm tok slutt da "Vadsø" skiftet eier på Mallorca. For gamle Bjørn Hallen som mer eller mindre hadde tenkt å seile til Sydhavets øyer og bytte glassperler for ekte piker. Vel ble ikke "Vadsø" lenge hjemme. Eventyrlystne unge kjøpte henne, restaurerte henne så det var en pryd – og seiler nå forhåpentlig på de store hav. Ved et rent tilfelle kom jeg over restene av "Christiania", en av de virkelig gamle damene fra Redningsselskapet. Jeg er litt stolt over at det virkelig ble fin skøyte av henne før vi måtte skilles og jeg gikk der båtløs og gnaven igjen.

Et par år senere kastet jeg bort en sjanse og angret som en hund etterpå. Eks "Christiansund" lå ved Kristiansund og var på markedet. Jeg reiste sporenstreks opp og så på den, men var økonomisk feig og torde ikke kaste meg ut i en ny vals med en gammel skøyte. Så da ordet gikk at "Sande-...

Neste uke: NYE EVENTYR

Den dagen Sandspollen

fra side 43

fjord», kanskje den mest bereiste av skøytene, lå til salgs på østkysten — visste jeg at det var nå eller aldri.

Og derfor drifter vi nå for vindens luner i måneskinn utenfor porten til Europa og drømmer om kaffe og sukkerbrød. Jeg føler at mine unge mannskaper er litt lei havseilas i øyeblikket og lengter i havn — som jeg. Men frøet er sådd. Snart skal de sitte lenket og drømme tilbake til havets vidder — til stille, gnistrende stjernetetter og drivende kulingseilaser med lekende deffiner om baugen.

Etter å ha ertet oss og pekt nese et par dager, bakker vinden over på syd-vest igjen. Med brusende baugsjøer står vi over Solebankene og får fyret på Cape Lizard i nordost natt til 8. august. Det blir ingen døsing for nattevakten lenger. Vår kurs kutter tvers gjennom stimen av øst-vest-gående skip her utenfor Cornwall-kysten. Ved soloppgang bykser vi inn i le av klip-pene. Fyret slukker og solen kjæler det kjære landet. Duften av modne enger bærer ut til oss. Vi stryker tett forbi små fiskesjekter og ser makrellen bite friskt på steglene.

Jeg er spent. Jeg har utmalt Falmouths sjarm for Steve og Chris. Men det er over 15 år siden vi var her med «Rundø». Falmouth skuffet ikke. De koselig begrodde murene mot havnen lå som før. Vi bare så vidt skimtet den beskjedne yachtklubben bak svermen av et par hundre ankrede seilbåter.

Mange av dem er franske, ellers et godt utvalg av nasjonaliteter. Vi går inn til kanten av denne imponerende flaten og ankrer rett bak en sveitser. Tollmannen peker misbilligende på katten Eirik den Raude og nekter ham landlov. Det gir Eirik blaffen i så lenge vi snarest bringer med oss en fersk ko-telett og en halvliter melk.

Vi mister Chris i Falmouth. Han må hjem til Blindern og fortsette sine studier uti historien. Han er nok ergerlig over at han går glipp av innspurt over Nordsjøen. Selv er jeg lei for å miste den raske toppseilgasten. «Sandefjord» er tung å håndtere. Nå blir det bare Steve og jeg om bord. Chris roter fram støvlene sine og fordufter en morgenstund ut på landeveien mot London og Norge. Steve og jeg letter ankeret et par dager senere, starter Perkinsklumpen vår og går ut i Kanalen til en sør-vest kuling.

Jeg tør ikke sette storseilet. Vi leker av sted godt nok for stagsel, fukk og klyver. Eddystone fyr tenner kveldslykten for oss inne på babord og en grå morgen finner oss midt ute i Lyme Bay. Men vinden har blåst sekken tom. To døgn senere har vi endelig lysvellet av atomkraftstasjonen på Dungeness tvers.

Jeg hadde fryktet motvind og dårlig sikt i Doverstredet og flaskehalsen opp til Nordsjøen. Jeg har en sann respekt for sandbankene på begge sider. Jeg kunne spart mine bekymringer. Natten gjennom stredet var en natt i silketrykk. En drukkende svermer ville laget sjøer i dette speil mellom Calais og Dover. Perkins'en vår klaprer oss østover med 3-4 knop. Det vanlige juletre av lanterner og fyr er tent.

skip øst — skip vest — lysrader av travle ferjer på tvers — røde, grønne og hvite lys. Et høytrykk har hengt seg opp over Mellom-Europa. Nordsjøen ligger som et dansegulv. Så rusler vi for motor nordover i tre dager — så langt tanken rekker. En rustblandet slant i bunnen gjemmer vi for inkomsten i Kristiansand. Værmeldingene fra BBC og Norge lover oss daglig laber bris som aldri blir mer enn et pust fra syd. Makrellen får fast plass på menyen. Den stimer tett over hele Nordsjøen. Steve er henrykt, Eirik den Raude også. Jeg lengter etter Lyngør-torsk. Jeg salter ned noen makreller over natten og varmrøker dem i ovnsrøret. Vi fyrer fortsatt med amerikansk rød ceder. Det smaker vidunderlig.

Oksø fyr var det første vi så av Norge — en blyant i tåken. Makrellen var stekt for siste gang da fyret var tvers. En frisk bris tar oss inn til byen. Vi beslår og starter Perkins'en. Jeg er spent, ser en havnemann på en kai, går alongside og Steve hiver i land en line. Havnemannen tar den og gjør fast. — Kan vi ligge her? spør jeg med evigdårlig samvittighet. Det er jo her dere pleier å ligge — svarer havnekapteinen og strekker ut hånden. — Velkommen til Norge, vi har ventet på dere. Han tok imot «Rundø» da vi kom hjem for fjorten år siden. Ja, vi er hjemme.

En byrde er seget av sinnet. «Sandefjord» er i Norge. Så kysten hjem. Blindleia, Lillesand, Grimstad og Risør. Stolt viser jeg Norge til unge amerikanske Steve — Gamle Hellesund. Lyngør. Storøyd navigerer han leia mot Oslo.

Jeg har lovet ham et stort møte med

de andre skøytene i Sandspollen. overgikk helt mine egne forventninger. Aldri får vi maken til høstsa- «Rundø» tar oss i slep i Vrengen- det. Ved Filtvet er vi tredeve skøyte flotiljen. Sandspollen er absolutt av båter da «Sandefjord», frynsel- pet og grå siger inn til møte med søstre under et øredøvende speil av saluttkanoner og tåkelurer. Så ger hun der — godt mellom «Stager», Rundø», «Liv» og «Colincher» — hjemme etter førti år.

Det er fest i dag. Slippen venten
SLUTT

Dobbeltagent

fra side 35

indre av mitt hjemland, for å he Ivo!

Vi hadde et hjertelig møte på St Hotel, men ble snart alvorlige da talen kom inn på Johnny og skjebne. Ivo kunne fortelle meg nytt om Johnnys valutaoperasjon men kunne ikke uten videre gjette til hvem Johnnys angiver var.

— Men jeg kan gi deg et spor. Johnny ledsaget meg via Paris til L boa, var jeg en kveld med ham til dag hos forloveden til en av hans hjelpere i valutaoperasjonen. Hun var fransk, han tysker, tilsynelatende en høy stilling i Riksbanken eller Økonomidepartementet. Han het Frederik Hahn.

Det var omkring en uke siden Par ble frigjort. Jeg hadde et oppdrag

Over til side 3